

COMUNICATO n. 923 del 17/04/2025

In Moggioli Haus di Erta von Euregio zo reda übar näüge prodjèkte zo buana

Di politike zo buana vor di alpinar kamöuschaftn von Euregio

[Cimbro] Buanen afte pèrng iz an haup beraich ombrómm ma mocht auhaltn berda haltet hert un darzuar mochtma soin guat innzonemma daz mearaste boma mage di laüt aulegante prodjèkte guat zo vornaügra un boda mang soin augehaltet.

Pinn zil zo khenna pezzar di redjonàln stratedjìan un zo sterchra da interredjonàl mittarbat un vürzovüara drinn in Euregio politike boda varlérn un boda mang khemmen augehaltet von alpinar kamöüschaftn, iztase gehaltet an erta atz 15 von abrèl in Moggioli Haus an tagung drinn in di Erta von Euregio, in tagung hatta genump toal dar asesór vor di politike vorz haus, in schatz, un zo macha khennen di autonomì vodar autonome Provìntz vo Tria.

Dar asesór hatt khött ke 'z iz gruntlich ren von tèma haus azpe Euregio, gianante z'sega bazta tüan di ådarn Lentar un haltante kunt übarhaup von sèlln prodjèkte mearar näüge un boda mang khemmen pezzar augehaltet. Lai durch dar mittarbat un legante panàndar di esperiéntzan vo alln, defatte, iz möglich vennen solutziongen boda mang gian guat vor di alpinar kamöüschaftn. In Trentino saitma drå zo süacha mearare solutziongen übar in tèma von gebuana, sichar ke balma redet vo gebuana redetma nèt lai vo haus gemacht vo viar maurn vo vonar kamöuschaft guat z'stiana panàndar un innzonemma alle.

In disan trèff di drai Lentar hãm gemak khennen aniaglaz di esperientzan sa gemacht von ådarn un vürleng daz sèll bosa tüan sèlbart, di strategèsche arbatn saiz vor bazta ågeat in nòrmen, saiz von prodjèkte augelekk.

An earstn hatta gegrüazt di toalnemmar di Elisa Bertò, vortretaren von Trentino in Sekretariàtt von Euregio, boda hatt gemacht merchan bia dise trèff helvan zo nemmanen vür bazta iz drå vürzokhemma in di bèlt. Ren pittnàndar un mittarbatn iz dar khèrn von Euregio un mocht khemmen z'soina a schatz vor alle.

Dar Euregio Tiról-Südtiról-Trentino lekken vür bia z'arbata pittnàndar übar di grentzan un bia 'z mangda khemmen ågenump di khempfboda khemmen vürgelekk zo buana afte Alpm. Di kamöüschaftn, di istituziongen un alle di sèlln boda hãm zo tüana pitt ditza mochan arbatn pittnàndar auzolega mustarn zo buana boda mang khemmen augehaltet un asó gem kontra in learase von lentar boda hãm herta mindar laüt. 'Z mochanda khemmen gelekk panàndar di politike boda ågian in gebuana pinn sèlln boda ågian dar mobilitét, dar arbat un in welfare, pinn zil zo pezzra di qualitét von lem un di pintom zbisnen in lentar von pèrng.

Di stratedjìan vürzovüara vor earst mochan soin: herrichtn di altn haüsar, vürvüarn prodjèkte vo sotziàl herbege, gem vèrt in sèll bodada sa iz un nützan di earde pitt vorsicht. Buanen afte pèrng iz an haup beraich ombrómm ma mocht auhaltn berda haltet hert zo leba afte pèrng un darzuar mochtma soin guat innzonemma daz mearaste boma mage di laüt pitt näüge prodjèkte.

In tagung soinda khent gezoaget di bichtegarstn prodjèkte boda soin khent gemacht in di drai Lentar. Zbisnen disan – ’z hâmdada geredet dar sa djenerâl diridjént von Âmt vor di famildja, (haüt Âmt vor da Sotziâl Pintom), dar djenerâl diridjent von Âmt “Resilienza abitativa, sostenibilità e assegno Unico” vodar autonome Provîntz vo Tria un di vortretar vodar Stiftung Demarchi – dar Prodjèkt Coliving boda boda hatt zuargètt viar quartiarn vo Itèa S.p.a. in Kamòu vo Lusérn âna z’zala zis vor viar djar ankunto azta di famildje tüan eppaz vorz lânt. Siânka azta dar auzschraibung iz auzkhent untar dar pandemì soinda gest khent inngett mearar baz 50 vorsch (insinamai von Sud Korea) dar prodjèkt hatt getrakk atz Lusérn noün khindar boda soin no gânt ka schual un asó hattma gemak gian vürsnen pinn prodjèkt vor di khindar von 0 sin afte 6 djar “Klummane Lustege Tritt”. Darzuar drai vo disan naüng pürgar khent vo auz hâm gevânk in patentì vodar zimbar zung vodar Provîntz. Dar prodjèkt iz khent augelekk pittar mittarbat vo mearare Emtar: vorânavür dar Toalkamòu vodar Zimbar Hoachebene, dena ’z Âmt vor di Famildja, dar Dianst vorz gehäus vodar autnome Provîntz vo Tria, ITEA, dar Kamòu vo Lusérn pinn koordinamént ovdar Stiftung Demarchi. A gelaichegar prodjèkt iz khent augelekk atz Canal San Bovo o.

Vor in Südtiról izta khent gezoaget von Asesorât “für Wohnen, Sicherheit und Gewaltprävention” vodar autonome Provîntz vo Poatzan un vonan vortretar vo Arche, katòliche feroine vor di arbatar (KVV) vo Poatzan, dar pilòt prodjèkt vo sotzial buanung, boda hatt ’z zil zo geba a haus in laüt boda sa lem sèmm pittnan khost boma mage auhaltn, aumachante haüsar nèt zo gebinnada ma zo nütza lai vor disan prodjèkt. Dar prodjèkt iz khent vorgelekk pittnândar pinn Kamòu vo Bresanong un gezoaget in vorgânnate mânat von lentz. Dar prodjèkt geat â in djungen un in famildje debl boda lem odar arbatn atz Bresanong, ma hatt 30 quartiarn zo geba zo zis zalante bazta auzmacht di Provîntz vor draitzekh djar. Dòpo azta dar provintziâl Rat hatt âgenump di bauereform barta khemmen augelekk di Stiftung Wohnen Südtirol un dena bartnda khemmen gevorst di earde un gemacht dar bauer plân, ma gloabet zo maga âhevan auzomacha di haüsar auz pan lângez von djar 2026. Di laüt bartnda mang gian zo leba auz pan bintar 2026/2027. Dar prodjèkt bill soin a mustar boda mage khemmen âgenump vo mearare un Südtiról.

An lestn dar Triról hatt gezoaget, pinn vortretar vodar Tiroler Gemeinnützige Wohnungsbau- und Siedlungs GmbH, in buan sistèm no-profit in Österrâich. In Lânt Tiról a mentsch atz vünve lebet in an quatiaro boda iz vonar feroine no-profit. Darzuar izta khent geredet von sistèm vo schütz boda khemmen zuargètt vor berda aumacht haüsar pitt disan ziln, schütz boda soin gröazar vor khlummane prodjèkte un vor di lentar auz ar a bege, azpe di sèlln von pèrng.

Übersetzt von Schaltarle vor di zung von Toalkamou vodar Zimbar Hoachebene

(cdt)